

ПРИКАЗ МОНОГРАФИЈЕ:
 ДРАГАН СИМЕУНОВИЋА: ПОЛИТИКА
 КАО УМЕТНОСТ ИЛУЗИЈЕ

(Прометеј, Матица Српска, Центар за културне интеграције, Нови Сад, 2022, стр. 485)

Политика схваћена као уметност илузионизма централна је тема недавно награђеног дела „Политика као уметност илузије“ академика проф. др Драгана Симеуновића. Ова књига, чији су издавачи Матица српска, „Прометеј” и Центар за културне интеграције из Новог Сада, је сврстана у овогодишње добитнике признања „Деспот Стефан Лазаревић” као најбоље дело из области друштвено - хуманистичких наука, највишег које додељује град Београд, а ушла је и у најужи избор за награду „Никола Милошевић“ која се додељује за најбоље дело из филозофије, књижевности и друштвених наука. Сам назив књиге „Политика као уметност илузије“ сугерише да политичке елите користећи различите технике, стварају илузију моћи, контроле и ауторитета. Ове технике, између осталог, подразумевају пропаганду, манипулацију и обману.

У средишту ауторског интересовања је политичка илузија која се доводи у везу са државом, политичким елитама и идеологијама. Драган Симеуновић се у овој књизи бави феноменима као што су политика, средства политике, политичком сфером, те југословенством, колективном кривицом народа, нацијом и глобализацијом, као и илузорностима границе, увиђајући да су у набројаним феноменима готово увек присутне илузије.

Као политиколог који се деценијама веома успешно теоријски бави феноменом политике, аутор у овој књизи, поред тога што нуди јасна

* Ауторка је доценткиња на Академији за националну безбедност у Београду. Електронска адреса ауторке: miroslava.gligoric@yahoo.com.

објашњења политичких појмова и саме политике, указује на њене две стране - на ону неморалну и ону која има позитивна правила по којима функционише, а која су углавном привремена и склона променама.

Слично је и са илузијом која може бити привид, али и обмана. Аутор прави јасну дистинкцију између ова два појавна облика илузије као политичке појаве чије је основно својство - да није намењено провери. Тако, у случају када не постоји намера да се илузијом други преваре ради стицања сопствене користи, реч је о привиду, док се у супротном ради о обмани. Симеуновић говори о политици као својеврсној уметности илузије због сличности у њеном конституисању са правом уметношћу, наглашавајући да политика ипак због своје сврховитости не може бити прихваћена као истинска уметност, јер је, за разлику од праве уметности, испуњена не само привидом, већ и обманама.

Тумачећи појам идеологије аутор настоји да укаже да, у контексту конкретног политичког ангажмана, идеологија неретко води у сферу политичке манипулације, те да има за циљ „ефикасније политичко деловање ради утицаја на власт, њено освајање или останка на њој“. Овде видимо да је значај манипулације у томе да се истина „жртвује“ зарад неке илузије.

У књизи је феномен илузије анализиран кроз политичку сферу, објашњење политичке елите, анализу идеје југословенства и русофилства, колективне кривице, као и политичких сукоба око граница. Симеуновић пишући о илузији југословенства подсећа да су у социјалистичкој Југославији друштвено - политичку елиту чинили комунистички политичари и културни ствараоци који су „нестали“ почетком 90-их година прошлог века. Данас се у Србији културни ствараоци и научници не називају елитом, већ је такво означавање резервисано углавном за естрадни свет и финансијске моћнике. Отуда и потпуно одговарајући наслов последњег поглавља ове књиге - *Велика сцена*, које аутор почиње појмом југословенства у контексту политичке илузије, наводећи кнеза Михаила Обреновића као зачетника јужнословенске политике која је касније довела до иницијативе о јужнословенском уједињењу, а што ће се у савременом добу показати као једна од већих утопија у Срба. Премда и данас, одређени део српске заједнице, као у буну, призива позитивна сећања на идеју југословенства, она се ипак показала илузорном, иако јој то није била намера.

Као плод реалполитике Симеуновић наводи наводну колективну кривицу Срба у савременом добу, указујући на снагу политике, али и медија, да наметне одређена мишљења глобалној јавности, међу

којима је и оно о српском народу као наводном агресору над „недужним домороцима“ у Хрватској, Босни и Херцеговини и у АП Косову и Метохији. Савремене анализе овог појма нуде и концепт колективне илузије који објашњава да она настаје када већина људи прихвати одређено мишљење које се намеће, а са којим се иначе не слажу, јер погрешно верују да већина мисли на дати начин.

Са нестанком једне илузије, јавља се потреба маса а с тиме и захтев за новом, те се неретко дешава да сваку нову илузију „носе“ нови људи. Од политике до медијске пропаганде, мађионичарске технике које користе проносиоци илузије, присутне су свуда. Уметност илузија, позната је и као *trompe l'oeil* (француски за „преварити око“), односи се на уметничка дела која стварају оптичку илузију која обмањује гледаоца да верује да је приказана слика стварна. Као што је уметности и магији - које нас уче да је опажање веровање, и политици је заправо више стало до илузије него до реалности, јер политика над илузијом има контролу, што није случај са реалношћу.

Политика себе гради као илузију која настоји да буде објашњена као манифестација жељене реалности, примичући се, притом тиме, истинској уметности. Аутор тврди да је илузија кључна за разумевање механизма и техника које политичари користе за реализацију својих политичких идеја и програма.

Књига „Политика као уметност илузије“ академика Драгана Симеуновића је значајан допринос више области политичких наука и проучавању политике уопште јер пружа увид у сложеност и танчине политике као својеврсне уметности илузије. Иако нема директних научних истраживања на дату тему Симеуновићева књига нуди важан теоријски оквир за разумевање односа политике и илузија у људском друштву.